

LES CUES DELS CORDERETS

Juan Emilio Prades Bel

PRÒLEG: Este article tracta de divulgar el ritual de tallar i menjar rabos de corder, una pràctica pastoril, que amb el pas del temps han anat desapareixent de la nostra memòria, tal com han anat desapareixent els rostres curtits pel frec directe amb la natura d'aquells homes de muntanya que poblaven les serres i les valls del nostre territori.

Es donava importància a este àpat, ritual que sens dubte era algo únic, menjar la carn d'un animal sense matar-lo, posseir el seu esperit viu i ser observat per este, en contrapartida a l'animal a partir d'això quedarà marcat de per vida, esta seqüela junt a les marques personals que cada pastor té, i que se'ls fan a les orelles al mateix moment de la desrriba, són el signes que permetran a l'animal fer-se adult, i tindre el privilegi de perpetuar la seua espècie.

EXPOSICIÓ: Sempre que ens trobem viatjant per l'interior del territori del Maestrat Històric, si tenim l'ocasió de poder contemplar un ramat d'ovelles autòcton, cosa cada vegada mes difícil, observarem que totes les ovelles adultes tenen un rabo molt curtet, en canvi, quan estos animals tenen descendència, es pot observar que tots els corderets naixen amb una cua molt llarga, esta disparitat anatòmica no és casual, tampoc és perquè les perguen la cua com les sargantanes, algú s'encarrega d'acurtar esta extensió anatòmica ovina, i no és per un capritx, tot és per causes justificades d'higiene i estètica, uns exemples: a l'hora d'esquilar els animals ovins tindre rabo llarc és un des-torb, i si no s'esquila és una cosa lletja, a les cues llargues també se'ls apeguen moltes herbes que els causen picors i molèsties contínues als animalets, els animals de rabo llarg sempre el porten brut amb "pegamots", i després d'un part sempre tindrien molèsties..., estem veient que el portar una cua llarga, comporta un cúmul de problemes, per tant els pastors, sempre hem trobat necessari intervindre esta part anatòmica, el resultat final és beneficiós per l'animal i estèticament queden molt mes guapes amb el rabo curtet, van "molt mes pites" amb el look de minifalda ovina.

L'acció de tallar les coles es diu "desrribar", i es necessitava tindre molta traça i coneixements de l'anatomia de l'animal, normalment el desrribador era el mateix pastor propietari del ramat, habitualment se solia emplear una tècnica manual, que feien normalment entre dos persones, l'edat òptima per desrribar els corderets és a partir dels 15 dies d'edat fins el mes i mig, les tècniques poden ser diverses, però la més tradicional que s'utilitzava abans ens l'explicà el nostre informador, don Amador Prades Domenech, fill de pastor i ramader de tota la vida, amb més de seixanta anys d'experiència professional, que ens explica i m'ho ha demostrat en mes d'una ocasió, que no s'utilitzava cap mena de tallant, tan sols les mans, i costava uns dos minuts cada animalet, tot es feia molt ràpidament, s'estirava la pell del rabo al màxim cap el cos, se doblava la cola fins que es trencava, seguidament se començava a pegar voltes a la cua en forma de volantí, molt ràpidament, i la cola es desprenia del cos tota sola, se deixava anar la pell que mantenia estirada que tapava la ferida i soltaves al animalets, cal dir que no se'ls feia gran mal, de normal quasi no sangraba, en l'actualitat s'apro-

fitava les visites que obligatòriament fan els veterinaris que apliquen una anestèsia.

Els animals als que se'ls intervenia el rabo eren als animals seleccionats per engrosar el ramat com a reproductors, i que se'ls permetria fer-se adults, d'estos la diferència entre mascles i femelles era abismal, per cada mascle que es guardava com a reproductor es deixava més de cent femelletes, per tant quasi tots els rabos que es tallaven eren de cordereta.

Els rabos de cordereta, que no crega ningú que se desperdiciaven, era un moset al que se li feien tots els honors, tot se prenia com un ritual de purificació de consciència, és cultura pastoril, molt vigent a les postrimeries del segle XIX, ho sabem per transmissió familiar que heretà el nostre informador del seu pare Emilio Prades Cuartiella, en l'actualitat és un ritual que amb el pas del temps ha desaparegut, tan sols els pastors molt majors se'n poden recordar d'unes reminiscències que van durar fins meitat del segle XX. Refraner popular: ¡Rabo torrat, no és pecat!

Tenien en la consciència la creença que mai se devien tirar els rabets, devien ser consumits poc després de tallarse, quan encara estaven calentets, es preparaven torrats, en podríem pensar que per un costat eixia la cordereta tota coenta i per l'atra ja estaven coent el seu rabet, "quin moset més bó en dien", per preparar-se els rabos tan sols calia fer una foguereta amb bona flama, i tirar els rabos dins de les flames uns deu minuts, després es traïen, se rascabe l'estalci provenient de la llana socarrimada adherida a la pell, quan la pell exterior s'agrietava era quan ja estaven cuits els rabets, hi havia pastors que avans de torrar els rabets tallaven la llaneta esquilant-la amb unes tisores.

Els rabets al traurèls del foc, se dipositaven damunt d'una teula girada del revès, que feia de safata central, alre-dor d'esta, els comensals, amb una pedra planeta per cadascún, on poder netejar-se i tallar-se el rabo.

Menjar-se'ls, devia ser sempre en calent, recients trets del foc, i amb l'ajuda d'una navajeta, rascar tot l'estalci negre i anar tallant i menjant, ajudant-se de sal, observar un almorzar d'estos semblava més bé una activitat gastronòmica de cavernícoles, amb les mans i la boca totes negres del'estalci.

Es donava importància a este àpat que sens dubte era algo únic, menjar la carn d'un animal sense matarlo, posseir el seu esperit i ser observat per este; com a importància gastronòmica cal pensar que eren temps molt roins, on la carn tan sols es tastava si caïes malalt.

Este àpat mai es mesclava amb d'altres tipus d'aliments, era una delícia saborejat en exclusiva, tot sol, bueno acompanyat i ajudat tan sols per la bota de vi, per regar la gola i un plateret d'olives, en dien "menjarse el rabo i les cagarrites", es veu que era el pago obligat, pel mal que havien fet a la pobra cordereta.

Refraner popular:

¡Qui desrriba, als dimonis espanta!

EN RECORD ALS PASTORS DEL MAESTRAT